

*Кандидати техн. наук, доценти
Б. К. Гармаш, Л. А. Катковнікова,
асистент Є. С. Григор'єва
кафедри охорони праці та навколишнього
середовища*

Український державний університет залізничного транспорту (м. Харків)

АНАЛІЗ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ДОСВІДУ ЩОДО СТИМУЛЮВАННЯ ДУАЛЬНОЇ ФОРМИ ЗДОБУТТЯ ОСВІТИ

Завдяки поєднанню практичного і теоретичного навчання здобувачі дуальної форми освіти (стажисти) набувають навичок, які, як правило, добре відповідають потребам роботодавців і можуть бути відносно легко задіяні в бізнесі.

Восени 2020 року завершився перший рік пілотного проекту із запровадження дуальної форми здобуття освіти (ДФЗО) в українських закладах освіти. Рівень зацікавленості роботодавців у залученості до підготовки здобувачів ще на етапі їхнього навчання свідчить про потенціал розвитку ДФЗО. Оскільки за деякими дефіцитними спеціальностями відбувається ще й критичне зменшення наповнюваності груп через зниження престижності таких професій [1].

Існує німецька система, згідно з якою роботодавці і місцева влада співпрацюють, щоб забезпечити «двоступеневе» учнівство як альтернативу академічній вищій освіті. Близько половини щорічних учнівських груп у Німеччині не отримують університетський ступінь, а надають перевагу трирічному стажуванню в компанії. Розподіл часу навчання відбувається таким чином: близько 50 % стажисти вчаться «на робочому місці» і 50 % – у професійно-технічному училищі [2].

Проте, якщо переваги ДФЗО очевидні, легше сказати, ніж переробити «систему додаткової освіти світового рівня в німецькому стилі» на інший ринок праці, особливо на український. Зазначимо, що подвійна система Німеччини вимагає високого рівня комплексної координації між роботодавцями (які виплачують зарплату стажистам), федеральними землями (які фінансують професійні навчальні заклади з урахуванням потреб місцевої промисловості), профспілками (які беруть участь у навчальній програмі) і палатами торгівлі і промисловості (які проводять іспити в кінці навчання). У таблиці наведено оплату праці учнів (стажистів) у вибраних країнах ЄС [3–5].

Важливе значення має підтримка розвитку учнівства, яка надається на рівні ЄС: це додатково сприяє удосконаленню та впровадженню схем ДФЗО в різних країнах.

Підвищення інтересу до ДФЗО має супроводжуватися суворим контролем якості, щоб уникнути ситуацій, коли ДФЗО використовується як дешева робоча сила або коли компанії замінюють учнями некваліфіко-

ваних співробітників. Таке негативне поводження ще більше зміцнить негативне сприйняття з боку батьків і учнів, особливо в країнах з обмеженим або відсутнім досвідом застосування ДФЗО, тим самим стримуючи можливості для її розвитку і потенційного успіху. Нові схеми слід упроваджувати вибірково в пріоритетних секторах [6], а не у всіх кваліфікаціях і секторах.

Таблиця

Оплата праці учнів (стажистів) у вибраних країнах ЄС

Країна	Оплата праці стажистів	Примітка
Фінляндія	Близько 80 % заробітної плати кваліфікованого працівника. Зарплата розрахована на основі останнього галузевого колективного договору	Невеликі відмінності між різними секторами
Франція	Мінімальна заробітна плата або відсоток від мінімальної заробітної плати. Залежить від віку учнів. Підвищується в рік	Неповнолітній (молодший ніж 18 років) учень буде отримувати 25 % від мінімальної заробітної плати в 1-й рік і до 53 % у 3-й рік. Діапазон для учнів у віці 18-21 року становить від 41 до 65 %, в той час як для більш старших учнів (> 21 років) початкова становить 53 % від мінімальної заробітної плати, яка майже досягає 80 % в останній рік навчання
Німеччина	Збільшується з кожним роком. Біля 30 % від початкової заробітної плати кваліфікованого працівника (на основі національних тарифних угод). Оцінюється біля 740 євро бруто в місяць (Схід – 708 євро, Захід – 767 євро)	Регулюється на національному рівні. Варіюється залежно від кваліфікації (наприклад, учні з повною загальною середньою освітою, які хочуть стати спеціалістом-механіком, отримують вищу заробітну плату, ніж стажисти, які мають ступінь нижче середнього або взагалі не мають освіти і прагнуть стати продавцем або перукарем). Значні відмінності між Західною і Східною Німеччиною: наприклад, учень перукаря отримує 469 євро на Заході, і тільки 269 євро на Сході
Польща	Відсоток від середньої заробітної плати у країні. Щорічно збільшується	1-й рік: біля 4 % від середньої національної заробітної плати; 2-й рік: не менше 5 % від середньої заробітної плати; 3-й рік: не менше 6 % від середньої заробітної плати

Таке поступове впровадження може дати змогу країнам зробити невеликі, але тверді кроки в напрямку залучення роботодавців та учнів, виявити проблеми на цьому шляху і забезпечити відповідні кошти і ресурси. Зрозуміло, що на цьому етапі введення ДФЗО в Україні не призведе до автоматичного підвищення привабливості професійної освіти і навчання або працевлаштування випускників.

1. Дуальна форма здобуття освіти у закладах вищої та фахової передвищої освіти очима роботодавців / Міністерство освіти і науки України : веб-сайт. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/dualna-forma-zdobuttya-osviti-u-zakladah-vishoyi-ta-fahovoyi-peredvishoyi-osviti-ochima-robotodavciv> (дата звернення: 6.07.2021).

2. Importing Germany's dual education system is easier said than done. The Guardian : веб-сайт. URL: <https://www.theguardian.com/education/2020/jul/09/importing-germanys-dual-education-system-is-easier-said-than-done> (дата звернення: 6.07.2021).

3. Stelina Chatzichristou, Daniela Ulicna, Piona Murphy, Anette Curth. Dual education: a bridge over troubled waters? URL: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2014/529072/IPOL_STU\(2014\)529072_EN.ppd](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2014/529072/IPOL_STU(2014)529072_EN.ppd) (дата звернення: 9.07.2021).

4. Ursula Beicht. Tarifliche Ausbildungsvergütungen 2013 erneut stark gestiegen. URL: http://www.bibb.de/dokumente/pdf/a21_dav_internet-fachbeitrag_azubiverguetungen-2013.pdf. (дата звернення: 13.07.2021).

5. Levels of remuneration of apprentices under the new reform are not yet known. Low Incomes Tax Reform Group: веб-сайт. URL: <https://www.litrg.org.uk/tax-guides/employment/first-time-workers/apprenticeships> (дата звернення: 13.07.2021).

6. Regarding economic targets and sectors that are already involved in other alternance schemes and/or collaborate with VET schools and authorities. Putting into practice the european framework for quality and effective apprenticeships – implementation of the council recommendation by member states. Commission Staff Working Document. URL: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-11290-2021-INIT/en/pdf> (дата звернення: 28.07.2021).

*Д-р техн. наук, професор Д. В. Ломотько,
канд. екон. наук, доцент Н. В. Гриценко,
аспірант К. С. Байдіна*

кафедри транспортних систем та логістики

Український державний університет залізничного транспорту (м. Харків)

ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ У ЗВО

Для будь-якої країни ступінь її економічного і технологічного розвитку залежать від середнього рівня знань, умінь, навичок і кваліфікацій її населення [1]. Очевидно, що людина із високою кваліфікацією краще пристосовується до можливих змін профілю роботи, спроможна оновлювати і підвищувати рівень своїх знань і кваліфікації. Карантинні умови при Covid-19 показали, що розвиток високих технологій у все більших масштабах підвищує попит на інтелектуальність в освіті населення будь-якої країни.

Питання існування дистанційної освіти є актуальним, у світі дистанційна освіта посідає соціально-значуще місце в освітній сфері. Тому дистанційне навчання все більше охоплює навчальний процес України, не є винятком і Український державний університет залізничного транспорту (УкрДУЗТ). За статистикою багато європейських країн усе більше переходять до електронного дистанційного навчання, зокрема Індія – 55 %, Китай – 52 %, Румунія – 38 %, Польща – 28 % [2].

Сучасні студенти практично не уявляють свого життя без гаджетів та смартфонів, з їх допомогою здійснюється більшість повсякденних дій: спілкування у соціальних мережах, пошук інформації, перегляд медіаконтенту. Тому доцільно окрім традиційних методів навчання